

Riigikogu esimehe **Lauri Hussari** kõne
rahvusvahelisel totalitaarsete režiimide ohvrite mälestuspäeva tseremoonial
23. augustil 2024 Maarjamäel

Austatud kohalviibijad, diplomaatilise korpuse liikmed ja eesti inimesed!

Eesti rahvas koguneb siia nii füüsiliselt kui vaimselt kolm korda aastas: märtsiküüditamise, juuniküüditamise ja Molotov-Ribbentropi pakti kuritegeliku sõlmimise aastapäeval. Kuid me peame mõistma – kui Stalin ja Hitler poleks teinud mõrvarlikku sobingut, mille ohvriks koos teiste Ida- ja Kesk-Euroopa rahvastega langes ka Eesti, siis mõistagi poleks juhtunud ka traagilisi küüditamisi. Nii et täna me meenutame just seda ürg-kurjust. Ürg-kurjust, mis paiskas Eesti bolshevike barbaarsusse ning natside nahhaalsusse! Ürg-kurjust, mille tagajärjel rõhus meie rahvast poolesajandine okupatsioon, russifitseerimine ning vaba vaimu halastamatu mahasurumine.

Me võime öelda, et siin Maarjamäel, kommunismiohvrite Memoriaali (Koduaias) on kohal miljon inimest! Sest 1939. aasta 23. augustil loendati Eesti rahvaarvuks 1,126 miljonit. Sealjuures oli eestlaste osakaal 96,5%, aga on selge, et stalinism ja hitlerism (mis on ühe mündi kaks poolt) põhjustas tragöödia ka siin elavate rootslaste, soomlaste, baltisakslaste ja meie venelaste jaoks. Nii et miljon inimest, igapähe oma lugu, oma mälestused, oma traagika ja soov sellest sovettide õudusunenäost vabaneda. Ning üks viimaseid peatükke, mis me peame veel kirjutama Molotovi ja Ribbentropi pärandi kustutamisel, on okupatsiooniga Eestisse toodud venekeelse koolisüsteemi lõplik sulgemine.

Kuna ma olen analoogilisel tseremoonial varemgi kõnelenud, siis olen ma põhimõtteliselt saanud ka iseenda loo juba ära rääkida. See on leevendava ja leinatrööstiva mõjuga, kui sa saad oma punase terrori poolt tapetud vanavanavanaema nime näha neil mustadel marmortahvritel. Millel, ma kordan, on iga eestlase jaoks kellegi ema, tütar, isa, onu, poeg, täna pigem juba vanavanaemade, vanaonude ja teiste kolmanda või neljanda generatsiooni esivanemate omad.

Nagu kirjutab Betty Alver, üks Eesti teravaima tajuga andekaid poeete: meie suuri surnuid ei kamanda keegi! Ning tõepoolest, iga inimelu enneaegne lõpp, mille põhjustab okupatsioonivõim, on trauma. Aga täna me näeme, et nende ohver – kõrgeim ohverdus – anda oma elu – (mis sellest, et see polnud selgelt nende vabatahtlik soov) – on ennast õigustanud! Meil on Eesti Vabariik! Vaba, sõltumatu ja demokraatlik.

Head kokkutulnud,

Molotovi ja Ribbentropi pakti on hukka mõistnud nii Euroopa Parlament kui ka USA Kongress, aga tänasel päeval tahaks tunnustust anda ka neile, kes raudse eesriide moskvapoolses tsoonis riskisid oma eluga, et anda ka okupatsioonioludes teavet Eesti riikliku järjepidevuse kohta. Balti Apell, MRP Avalikustamise Eesti Grupp, sinna kuulunud inimesed tegid kõik, et maailm teaks – Eesti Vabariik elab edasi! Tema kodanikud on valmis võitlema ebaõigluse vastu ning taastama iseseisva riigi. Nagu tegid seda ka kodumaalt paatidega põgenenud eesti kogukonnad Austraalias, USAs, Kanadas ja Rootsis. Kõikjal. See oli pidev pingutus, mis viis meid lõpuks koos Läti ja Leedu saatusekaaslastega omas ajas

pretsedenditusse Balti ketti, kus sajad tuhanded inimesed nõudsid ebaõigluse lõppu. Ning lõpuks viis see ka sihile, kui augustis 1991 avanes võimaluste aken.

Lõpetuseks tahaksin aga väga lühidalt peatuda Molotov-Ribbentropi pakti tänasest reinkarnatsioonist tuleneval Venemaa jõhkral ja ebaseaduslikul agressioonisõjal Ukraina vastu. Mis meie jaoks on pigemini Ukraina Vabadussõda. Me ju ei taha, et siin Maarjamäel mälestatud vene kommunismi ohvrid taas buldoosritega olematusse küntaks, nagu nõukogude vene võim tegi siin paiknenud saksa sõjahaudadega. Me ei taha ealeski enam barbaarset okupatsiooni! Ukraina rahvas ja relvajõud pingutavad oma iseseisvuse ja suveräänsuse kaitsel. Ülekaalukas osa demokraatlikust maailmast toetab neid nii, kuidas parasjagu suudavad ja oskavad. Murettekitav on aga see, et sellesamas demokraatlikus maailmas leidub poliitilisi liikumisi ja jõude, kes argumenteerivad Ukraina abi vähendamise, lõpetamise ja kustutamise kasuks. Need jõud on olemas ja pole välistatud, et mingil hetkel nad suudavad domineerida otsuseid. Ning see oleks juba Hitleri ja Stalini masti tegu. Mistõttu Eesti, koostöös oma liitlastega, peab olema kui kanaarilind kaevanduses – esimesena märgutama ohtudest. Veenma kõiki, et kõike on tarvis teha. Pingutada on vaja, mis sellest, et endalgi on raske ja vahendeid napib. Me peame demokraatia ja rahvusvahelise korra tagamiseks tegema kõikvõimaliku ning Ukraina peab võitma ja vabastama kõik oma territooriumid. Vastasel juhul järgnevad uued Butchad, Irpinid, küüditamised ja massvenestamine. Vladimir Putin on nõukogude repressiivaparaadi produkt, kes teisiti ei oskagi elada. Aga meie otsustavus võib aidata kaasa Ukraina võidule. Mis omakorda looks võimaluste akna ka Venemaa demokraatia sünnile ja Venemaa vabanemisele imperiaal-bolshevistlikust kookonist.

Täna tähelepanu eest ja kummardagem pead nende ees, kelle nimed siin memoriaali seintel seisavad!